

Ny udsathed – hvad er på spil?

Forskergruppen bag projektet:

Noemi Katznelson, Mette Pless, Anne Görlich, Liv Graversen og
Nanna Bank Sørensen

I samarbejde med Det Obelske Familiefond

Center for Ungdomsforskning
Aalborg Universitet

Vi har med rette fokus på social og klassiske udsathed, men...

- mellem 25 og 30 % af alle unge kontanthjælpsmodtagere har forældre, som har en videregående uddannelse
- halvdelen af de unge, der befinder sig i en socialt marginaliseret situation har ikke en social baggrund præget af de risikofaktorer, vi bruger til at definere social marginalisering
- ca . 2/3 af de unge i en socialt marginaliseret position, kommer fra familier, hvor forældrene overvejende har været i beskæftigelse (VIVE 2015)

Men hvem er de unge bag de alarmerende tal?

”Det er nemt at få travlt og blive stresset over ting og travlt, men det er ikke, altså, det er ikke udelukkende karaktererne, det er, fordi at skolen tager så meget tid, så er der rigtig meget lektier, og så har jeg, har jeg 2 fritidsarbejder, ikke, og det er jo også bare topsved.”

”Jeg havde faktisk et stresssammenbryd i mandags og kom i skole, fordi jeg har haft stress siden 7ende, ikke også, hvor jeg begyndte at sådan at tænke over, karakterer er rigtig vigtigt, og jeg var ligesom ikke særligt god i skolen, og så blev alting sådan stramt, og nu er det bare blevet meget slemmere, og jeg har sådan også haft søvnproblemer i sådan flere år nu. Og i mandags så begyndte jeg bare at vågne op med hjertebanken, ikke også, og den er helt gal nu. Kan jeg slet ikke overskue mere.”

Tydelige tendenser

– men stor usikkerhed om årsagerne

Vi ved at:

Det er et internationalt fænomen – Den engelske sociolog
Nikolas Rose siger:

“Kun meget få spørger, hvorfor så mange børn og unge problemer, der defineres som psykiske forstyrrelser? Kan det hænge sammen med, at voksne – forældre og lærere – er blevet mere tilbøjelige til at tolke børns problematiske adfærd som udtryk for noget psykisk? Skyldes det, at børnene selv konfronteres med stadig flere normer og idealer, som de ikke føler, at de kan leve op til? Er det, fordi de udsættes for mobning på internettet og sociale medier? Eller er de kørt helt ned af de krav, der stilles til dem af deres omgivelser?” (“Ny udsathed i ungdomslivet”, s. 96)

International tendens til: Samfundsmæssig acceleration

Vi synes at leve i en tid, hvor den samfundsmæssige acceleration rammer alle dele af det moderne liv (Rosa 2014). Og her spiller ikke mindst den digitale udvikling ind.

Jeg bliver bare meget hurtigt stresset, jeg synes aldrig, det, jeg laver, er godt nok, og ja, det er bare, jeg bliver bare hurtigt stresset og især med skolen, fordi jeg føler bare altid, jeg kan klare det bedre (Pige, 19 år)

Mange genkender sikkert: *‘Der er så meget, man hele tiden skal’. ‘Jeg føler mig presset’....*

Oplevelsen af at løbe stadigt hurtigere bare for at blive på stedet

Styringslogikker og arbejdsmarkeder i forandring

- På tværs af mange af de vestlige lande ser vi ændrede vilkår i uddannelsessystemet (nytteorientering, effektivitet osv.)
- Et arbejdsmarked med færre ufaglærte job og krav om uddannelse, SAMTIDIGT med at uddannelse ikke giver samme sikkerhed som tidligere
- Prekarisering af arbejdsmarkedet

- At det diagnostiske sprog glider ind i hverdagssproget, så 'almene' livsproblemer omtales med brug af diagnostiske termer?
- At der sker en sygeliggørelse – patologisering – af det, der er svært?
- At der sker en udsivning af det terapeutiske rum – og dermed en øget psykologisering af unges liv hjemme OG i skolerne, der fører til at følelserne er blevet det nye 'kompass'?

Eksempler på udsivninger fra det terapeutiske rum

"Kritiske eftertanker angående APV'en... (Fokus på, at) jeg føler mig godt tilpas på mit arbejde... Side op og side ned sættes det selvrappporterende "jeg" i fokus som perspektivisk centrum for at foretage APV. Der spørges ikke ind til kerneydelserne for universitetet: forskning, undervisning og formidling." Steen Nepper Larsen i Forskerforum 2019

... det, der sker når forskellige strukturelle og kulturelle forandringer utilsigtet spiller sammen.

Når:

- Uddannelses- og velfærdsinstitutioner i for høj grad har fokus på fremdrift, skærer i ydelser osv.
- Arbejdsmarkedet forandrer sig på godt og ondt til det mere uforudsigelige og konkurrencen øges
- Sociale medier, der i 'døgndrift' kalder på opmærksomhed
- At unge og vi mere og mere forstår udfordringer i psykiatriske og diagnostiske termer

Bud på foreløbige svar... vi vender tilbage med flere!

- Brug for at fokusere på klassisk udsathed – SAMTIDIGT med fokus på ny udsathed – kalder på dobbelte handlingsplaner
- Brug for at balancere mellem at være årvågen – men SAMTIDIGT undgå moralsk panik
- Brug for varsomhed ift terapeutisk udsivning SAMTIDIGT med, at de unge, der har brug for det, hjælpes

God læselyst